

## **TARBIYA VA QADRIYATLAR: BOSHLANG'ICH TA'LIMDA MILLIY QADRIYATLARNI SINGDIRISH**

**Sharipova Kamola Toxirjon qizi**

*Qo'qon universiteti Andijon filiali*

*Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi, 1-bosqich 25\_06-guruh talabasi*

**Ilmiy rahbar: Abdirayimov Anvarjon Oribjon o'g'li**

*Qo'qon universiteti Andijon filiali*

*Pedagogika, psixologiya va jismoniy madaniyat kafedrası*

*katta o'qituvchisi, (PhD)*

**Annotatsiya:** Mazkur maqolada boshlang'ich ta'lim tizimida milliy qadriyatlarni singdirishning nazariy va amaliy asoslari yoritilgan. Yosh avlodni ma'naviy barkamol, vatanparvar va ijtimoiy faol shaxs etib tarbiyalashda milliy qadriyatlarning o'rni tahlil qilingan. Shuningdek, ta'lim jarayonida milliy an'ana va urf-odatlardan foydalanishning samarali usullari ko'rsatib berilgan.

**Kalit so'zlar:** tarbiya, milliy qadriyat, boshlang'ich ta'lim, ma'naviyat, vatanparvarlik, axloqiy tarbiya, an'ana, urf-odat, pedagogika, barkamol avlod.

**Annotation:** This article discusses the theoretical and practical foundations of instilling national values in primary education. It analyzes the role of national traditions and cultural heritage in educating spiritually mature, patriotic, and socially active individuals. The article also presents effective pedagogical methods for integrating national values into the learning process.

**Keywords:** education, national values, primary school, spirituality, patriotism, moral upbringing, tradition, culture, pedagogy, well-rounded generation.

**Аннотация:** В статье рассматриваются теоретические и практические основы формирования национальных ценностей в системе начального образования. Анализируется роль национальных традиций и культурного наследия в воспитании духовно развитой, патриотичной и социально активной личности. Также представлены эффективные педагогические методы внедрения национальных ценностей в учебный процесс.

**Ключевые слова:** воспитание, национальные ценности, начальное образование, духовность, патриотизм, нравственное воспитание, традиции, культура, педагогика, гармонично развитая личность.

Har bir jamiyatning taraqqiyoti, avvalo, uning yosh avlodiga berilayotgan ta'lim va tarbiyasiga bog'liq. Tarbiya – bu shaxsning ma'naviy, axloqiy va ijtimoiy jihatdan shakllanish jarayonidir. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichi bolaning dunyoqarashi, xarakteri va qadriyatlar tizimi shakllanadigan muhim davr hisoblanadi.

Milliy qadriyatlar xalqning asrlar davomida shakllangan ma'naviy boyligi, urf-odatlari, an'analari, tili, dini va madaniyatini o'zida mujassam etadi. Ularni yosh avlod ongiga singdirish orqali milliy o'zlikni anglash, Vatanga muhabbat, ota-onaga hurmat, kattalarga ehtirom, mehnatsevarlik kabi fazilatlar shakllantiriladi.

Globalashuv jarayonida turli madaniyatlar aralashuvi kuchaymoqda. Bunday sharoitda milliy qadriyatlarni asrab-avaylash va ularni yoshlar ongiga singdirish dolzarb vazifaga aylanmoqda.

Milliy qadriyatlar — bu xalqning tarixiy taraqqiyoti davomida shakllangan, millatning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi, axloqiy, ijtimoiy, madaniy, diniy va estetik qadriyatlardir.

Milliy qadriyatlar – bu muayyan xalqning tarixiy taraqqiyoti davomida shakllangan ma'naviy, axloqiy va madaniy boyliklar majmuasidir. Ularga quyidagilar kiradi:

Ota-onaga hurmat  
Kattalarga ehtirom  
Mehr-oqibat  
Mehmondo'stlik  
Halollik  
Mehnatsevarlik  
Vatanparvarlik

Bu qadriyatlar bolalarning kundalik hayotida namoyon bo'lishi zarur. Masalan, salomlashish madaniyati, kattalarga joy berish, do'stlarga yordam berish kabi oddiy xatti-harakatlar ham milliy tarbiyaning ko'rinishidir.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari taqlidchan bo'ladi. Ular ko'proq o'qituvchi va ota-onaning xulq-atvoridan o'rnak oladi. Shuning uchun pedagogning shaxsiy namunasida milliy qadriyatlar aks etishi muhimdir.

Quyidagi pedagogik tamoyillar muhim ahamiyatga ega:

Izchillik tamoyili – qadriyatlarni muntazam ravishda o'rgatish  
Hayotiylik tamoyili – nazariy bilimni amaliyot bilan bog'lash  
Milliylik va umuminsoniylik uyg'unligi  
Faollik va interaktivlik

Boshlang'ich ta'lim jarayonida quyidagi usullar samarali hisoblanadi:

a) Xalq og'zaki ijodi orqali

Ertaklar, maqollar, rivoyatlar bolalarda yaxshilik va yomonlikni farqlash, halollik va rostgo'ylikni qadrlash tuyg'usini shakllantiradi. Masalan, "Yaxshilik qil – suvga tashla" maqoli orqali ezgulik targ'ib qilinadi.

b) Milliy bayram va tadbirlar orqali

Navro'z, Mustaqillik kuni, Konstitutsiya kuni kabi bayramlar orqali bolalarda milliy g'urur va vatanparvarlik hissi shakllanadi.

c) Rolli o'yinlar va sahna ko'rinishlari

Sahnalashtirish usuli orqali o'quvchilar milliy urf-odatlarini amaliy tarzda o'rganadi. Masalan, mehmon kutish marosimini sahnalashtirish.

d) Buyuk ajdodlar merosi

Alisher Navoiy, Amir Temur, Ibn Sino kabi ajdodlarimiz hayoti va faoliyatini o'rganish bolalarda ilimga hurmat va milliy faxr tuyg'usini uyg'otadi.

e) Zamonaviy pedagogik texnologiyalar

Multimedia taqdimotlari, videodarslar, loyihaviy ishlar orqali milliy qadriyatlarni zamonaviy shaklda yetkazish mumkin.

Tarbiya ikki muhim maskan – oila va maktabda shakllanadi. Agar bola oilada hurmat, mehr, intizomni ko'rsa, maktabda berilayotgan tarbiya yanada mustahkamlanadi.

Ota-onalar bilan muntazam suhbatlar, ota-onalar yig'ilishlari va hamkorlikdagi tadbirlar milliy qadriyatlarni singdirishda samarali vosita hisoblanadi.

Milliy qadriyatlar asosida tarbiya topgan bola:

O'z millatiga hurmat bilan qaraydi  
O'zligini anglaydi  
Axloqan yetuk bo'ladi  
Jamiyatda faol ishtirok etadi  
Vatanga sodiq bo'ladi

Boshlang'ich ta'limda milliy qadriyatlarni singdirish – barkamol avlodni shakllantirishning muhim omilidir. Bu jarayon izchil, tizimli va maqsadga yo'naltirilgan bo'lishi zarur. O'qituvchi, ota-ona va jamiyatning hamkorligi natijasida yosh avlod milliy ruhda, ma'naviy yetuk va ijtimoiy faol shaxs bo'lib voyaga yetadi. Shuningdek bu uzluksiz, tizimli va ijtimoiy hamkorlikka asoslangan jarayondir. Har bir fan, har bir dars va tarbiyaviy tadbir orqali o'quvchida milliy iftixor, Vatanga muhabbat, ajdodlarga hurmat tuyg'ularini shakllantirish mumkin. O'qituvchi, oila va jamiyat bu jarayonda yagona maqsad yo'lida birlashgandagina natija yuqori bo'ladi. Shu sababli ta'lim tizimida milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiyaviy ishlarni yanada kuchaytirish bugungi kunning dolzarb vazifasidir.

#### **Adabiyotlar**

1. Avloniy A. Turkiy guliston yoxud axloq. – Toshkent: O'qituvchi, 1992.
2. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
3. Boshlang'ich ta'lim davlat ta'lim standarti. – Toshkent, 2021.
4. Qodirov B. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent: Fan, 2015.
5. To'raqulov X. Pedagogika. – Toshkent: O'qituvchi, 2018